

ספר עובר לסוחר – קיצור עניני הלכות משא ומתן השייכים לכל אדם

רמאות, גבינת דעת, ומום במקח

יח) אסור לרמות בני אדם במקח וממכר או לגנוב דעתם אף אם הוא עכו"ם וכגון לא ימכור לו בשר טריפה בחזקת שחוטה. וכן אסור לומר שיש לו תעודה מיקצועית (certification) או תעודה שגמר איזה לימודי חול בטוב (degree) אם באמת אין לו התעודה או אפילו יש לו אלא שרכשה בערמה. וכן אסור לגבאי צדקה לומר לתורמים שאוסף למטרה אחרת מזו שלשמה אוסף באמת משום שלמטרה זו נותנים יותר.

יט) כל הלוקח סתם אינו לוקח (או שוכר) אלא דבר השלם מכל מום. ולכן צריך המוכר לפרש המום שיש בממכרו כדי שימחול על זה הלוקח אפילו אין בהמקח אונאה. גם די אם אומר לו הלוקח כל מום שימצא במקח זה הפוחת מדמיו עד כך וכך קבלתי. ואסור לומר שיש מום פלוני ופלוני הגלויין וגם לומר מום שאינו ניכר בכללם אם באמת המומין הגלויין אינם שם כי יחשוב הלוקח כשם שאין בו אלו מומין הגלויין כך אין בו המום הנסתר. וכל שהסכימו עליו בני המדינה שהוא מום, הרי זה מום.

כ) אין עושים מעשה במקח אם על ידי כך יהא החפץ נראה בעיני הלוקח שונה וחשוב יותר מכפי שהוא באמת ויש בזה צד רמיה וגניבת דעת במקח וממכר, אפילו במקום שאין אונאת ממון, וכגון לתקן חפץ ישן שיתראה כחדש ולמוכרו כחדש, וכגון מי שמוכר קטניות, אסור לברור הפסולת מהעליונים ולהשאיר הפסולת בתחתונים כי בכך יסבור הקונה שכולם ברורין מפסולת.

כא) אסור לשבח מקחו במה שאין בו, גם אסור לומר שקנה אותו בכך וכך ממון או שכבר נתנו לו אחרים כך וכך ממון עבורו מה שאינו אמת. וכן אסור לסוחר לפרסם שהמחיר של איזה חפץ הוא כך וכך והוא מוזיל לכך וכך אם באמת המחיר האמיתי אינו כל כך יקר כפי שהוא כותב, רק כותב כן כדי לצוד לב הרואה שיחשוב שהוא מוזיל מאד את מחיר החפץ. ומותר לבקש מהקונה בתחילה מחיר יותר יקר כדי שלאחר שהקונה ישא ויתן עמו יתפשרו על המחיר האמיתי (ומכל מקום טוב יותר להגיד תמיד סוף דעתו בתחילה ואז ידעו כל קונו שכן דרכו ולא ישאו ויתנו עמו על המחיר).

כב) לא ישאל בכמה אתה רוצה למכור חפץ זה והוא אינו רוצה לקנותו כלל, וכן מי שרוצה לקנות איזה חפץ, לא יאמר לו לך אצל פלוני והוא יודע שאין לו למכור.

נזק

כג) אסור להזיק ממון חבירו, ואפילו על דעת לשלם, ולא לגרום לו שום היזק בין במעשה בין בדיבור בין בראיה. במה דברים אמורים, כשהנזק נמשך ממעשיו או מכחו, אבל אם אין הנזק נמשך ממעשיו או מכחו אלא מאליו בא, אינו חייב להמנע מלהשתמש בתוך שלו.

כד) הרואה ממון חבירו נפסד, מצוה עליו להצילו, וחחייב אף לטרוח בגופו להציל ממון חבירו משום השבת אבידה. אבל אסור להציל ממון חבירו בממון אחרים מכל שכן להציל ממון עצמו בממון אחרים ואפילו על ידי גרם נזק אסור.